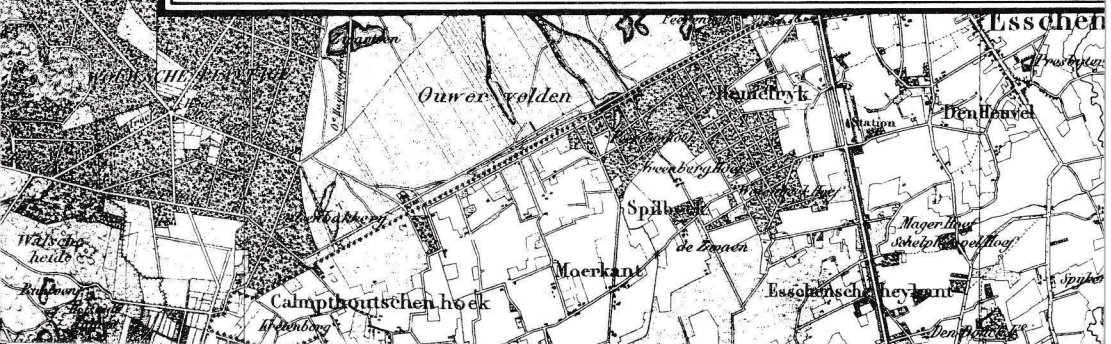

heemkunde kring
DE VIERSCHAER
WOUW

3/4-'98

De Wouwse Lambertschool

16. In gesprek met... Toon van Oers

Wie met Toon van Oers een gesprek aanknoopt, komt beslist geen praat te kort. In 1993, toen de eerste ideeën bestonden om een boekje te wijden aan de Lambertusschool ter gelegenheid van een reünie werden de gegevens van dit interview genoteerd. Nu, in 1998, is het verhaal wat hij toen vertelde nog altijd even interessant.

Toon van Oers begon zijn loopbaan in het onderwijs in 1937 aan de school in Heerle, kort daarna ging hij naar Wouwse Plantage en op 1 oktober 1940 werd hij in Hoogerheide benoemd. Daar werkte hij tot 1941 en toen ging hij terug naar Wouwse Plantage. Na een korte onderbreking in 1943 toen hij werkzaam was in Oosterhout, kwam hij naar Wouw, waar hij in 1945 tot opvolger van Jan Baeten werd benoemd.

Over de bouw en de totstandkoming van de school weet 'dun bovenmeester' weinig te vertellen. Hij weet, zij het van horen vertellen, dat architect Van Groenendael het gebouw ontwierp in de speciale stijl van het begin van deze eeuw: rode steen met gele stenen als versiering. Wouw stond model voor verschillende gebouwen in de omgeving. Als eerste bovenmeester werd Jan Baeten uit Rijen aangetrokken.

In het gebouw waren allerlei voorzieningen waarbij we nu hoofdschuddend stilstaan. Zo was er op de zolder een houden bak getimmerd die aan de binnenkant met zink was bekleed. Daar kon ongeveer 1500 liter water in. vanuit die bak liep een leiding naar de wc's en de kranen in de school. Bij het kolenhok en het houthok was ook een 'pompenkotje'. Daar kon met een zwengel grondwater worden opgepompt naar de bak op de zolder.

„In de school was een personeelstoilet met daarin ook een wastafel. Die wc mocht eigenlijk alleen door het hoofd van de school gebruikt worden. De rest van het personeel en de kinderen moesten hun behoeften buiten doen onder het portiek. Daar waren enkele buitenwc's. De wc's in de

school werden zelden gebruikt, want die moesten netjes blijven", vertelde Toon van Oers.

In 1941 werd de school aangesloten op het waterleidingnet. Ook de bak op de zolder werd daar op aangesloten. Vaak gebeurde het dat er niet voldoende druk op de leiding stond, dan liep de kraan niet. De leerkrachten vergaten dan om 's avonds de kraan dicht te draaien. Als er 's nachts weer voldoende druk was, begon de kraan te lopen en meer dan eens liep de bak 's nachts over met alle gevolgen van dien. Toon van Oers moet er hartelijk om lachen als hij nog aan die overstromingen denkt. Die situatie is tot ver na de oorlog gebleven, toen werden de toiletten en de wasbakken rechtstreeks op de waterleiding aangesloten en de zinken bak raakte buiten gebruik.

Kachels

De kachels in de klassen zijn een verhaal apart. Die werden in de zomer altijd elders opgeslagen. Met Allerheiligen, op 1 november, werden de kachels gezet en met Pasen werden ze weer uit de klassen gehaald. Dat betekende wel dat er in de maand oktober en in april nog vaak kou geleden werd in de lokalen, want die waren hoog en de zon kwam alleen 's ochtends de klassen binnen. „Het stoken van die kachels was een kunst apart. Je moest zorgen dat ze niet té hard branden, want dan was de stralingswarmte zo groot dat de leerlingen vlakbij de kachels zowat smolten, terwijl de rest van het lokaal nog koud aanvoelde," vertelde meester Van Oers.

Voor dat stoken werden de leerlingen van de hoogste klassen aangewezen. Die kregen tekst en uitleg hoe de kachels aangemaakt moesten worden. Dat gebeurde 's morgens voor schooltijd en in de loop van de dag moesten ze dan verschillende keren naar 'hun stookklas' om het vuur gaande te houden. Pas in 1963 is er centrale verwarming in het gebouw gekomen.

In 1914 werd met vijf klassen begonnen en later groeide dat uit tot zeven klassen. De zevende en achtste klas waren vaak een combinatieklas. Daar zat ook de bibliotheek. dat was de Vincentiusbibliotheek waar de mensen

gratis of voor enkele centen een boek konden lenen. De gemeente stelde daar in de beginjaren van de school steeds geld voor beschikbaar.

Plein

Over het schoolplein was ook altijd wat te doen. In eerste instantie stond er een muurtje voor het plein met een hek er op. In het midden, recht tegenover de toegangsdeur was een dubbele poort en bij de voordeur van het woonhuis was dan nog een kleiner poortje. Aan de rechterkant was een muur gebouwd met daaraan een portiek. Daaronder stond de buitenwc en er was een toegangsdeur die naar het schaftlokaal (overblijflokaal) ging. Het plein werd steeds weer opgeknapt, nieuwe stenen er in, weer een hoekje met stenen en zo tot het hele plein bestraat was. Toen lagen er wel tien verschillende soorten keien in. Er stonden ook lindebomen op. De boeren uit de omtrek hadden voor het plein bestraat werd de goede grond er af gehaald en er slechte grond opgebracht. Daar zat vaak steenpuin in. Voor het plein was dat niet slecht, maar als er in de toekomst nog eens wat anders moet komen, dan zullen ze in de grond wel het een en ander tegenkomen.

Leermiddelen

Toen de school in 1914 van start ging werden er nieuwe leermiddelen aangeschaft. Die waren volgens meester Van Oers in 1945 nog groten-deels in gebruik. „Alles werd trouwens bewaard. Zo vond ik op een bepaald moment op zolder stapels leien. Die hadden wel wat schade opgelopen, maar met wat knutselen en lijmen konden we die weer gebruiken." Als hij aan de oorlog denkt, schudt hij nog eens zijn hoofd. Het was een ellende direct na de oorlog. Hij moest naar Heerle om bij de school 'te schooien' om wat materiaal. De wandplaten waren gebruikt om de ramen dicht te timmeren, alle ruiten lagen uit de school en de plafonds waren zwaar beschadigd. De panelen waren uit de deuren getrapt en aan één kant van het dak waren zowat alle pannen kapot.

Slechts langzaam kwam het herstel op gang. N.S.B.-ers werden aangewezen om het steenpuin op te ruimen en kort na 1 april 1946 konden de eerste en de zesde klas in het gebouw. Toon van Oers weet nog dat kort

na de bevrijding glaslinnen voor de ramen werd gezet om die dicht te maken. Dan leek het of het buiten 'mistig' was. Soms was het zo koud dat de kinderen eerst een flinke schoolwandeling gingen maken om op temperatuur te komen. In de zomer van 1946 werd de actie 'ruiten troef' gehouden. Met stukken glas van tuinders werden tot de bovenlichten dicht gemaakt, tegelijkertijd werd het dak met dakleer provisorisch hersteld, pas eind 1946 was alles weer potdicht, de dakpannen kwamen pas veel later. Later kwamen er nieuwe meubels en methodes. Dat was hard nodig, want in de oorlog waren verschillende banken opgestookt door de tankvalarbeiders en de Duitsers.

Dat aanschaffen ging vaak met vlagen. De gemeente toverde dan weer ergens geld vandaan en dan kon er weer iets gebeuren. In 1952 werd het plein opgeknapt en moest er een verhoogde rand rond het plein komen met putjes in het plein. Dat kon dan onder water gezet worden en dan had Wouw in de winter een ijsbaan. Toen werd ook het ijzeren hek verkocht en kwam er een laag muurtje, terwijl ook het portiek verdween.

Vloeren

De houten vloeren in de klassen werden met zand bestrooid, daarvoor werd tot 1946 zand gekocht bij een speciaal bedrijf. Later werden de houten vloeren met olie ingewreven en die moesten met boenblokken worden uitgewreven. In de loop van de jaren waren de vloeren echter flink uitgesleten en kwamen de spijkers boven de planken uit. Dat was niet best voor de sokken en de voeten van de kinderen.

Het was inspecteur Schols die er destijds voor zorgde dat er heel wat nieuw materiaal in de school kwam. Hij kwam een keer op school en merkte op dat de school eigenlijk niet zo best aangeschreven stond. Hij gaf in verschillende klassen een dictee en merkte op dat dit echt onder de maat was. Toen hij de boeken en het materiaal bekeken had, werd hem veel duidelijk. Hij zette de zaak in gang bij de gemeente. Er lag al een rapport bij de gemeente, maar het opknappen van de school kostte te veel. „Dankzij de inspecteur was alles binnen een week of vijf geregeld. Er kwamen grotere ramen aan de kant van de gang, het meubilair werd vernieuwd, er kwam vloerbedekking en de school kreeg nieuwe gordijnen.

De TL-verlichting werd verbeterd, nieuwe borden werden aangebracht, de oude fonteintjes werden vervangen en er kwam centrale verwarming. Ook de vernieuwing van leermiddelen werd in gang gezet. Ik weet niet hoe inspecteur Schols het voor elkaar heeft gekregen, maar hij moet op de een of andere manier flink tekeer gegaan zijn bij de gemeente, want het hele project kostte meer dan een ton en dat was in die tijd geweldig veel geld", merkte Toon van Oers op.

Leegloop

In de jaren zestig begon het aantal kinderen van de Lambertusschool terug te lopen. Dat had niet alleen te maken met het feit dat er minder kinderen geboren werden, maar ook met het vertrek van bepaalde kinderen. „Eigenlijk is het begonnen met burgemeester Hoebens. Die vond dat één van zijn kinderen aan het eind van het schooljaar wel over kon gaan van de vierde naar de zesde klas. Maar dat was pedagogisch volkomen onverantwoord. Dat heb ik daarom geweigerd. De burgemeester haalde zijn zoon van school en die ging naar Roosendaal waar hij wel in de zesde klas werd geplaatst. Vervolgens liep het daar fout en bleef hij zitten. Maar het leed was geschied, want veel mensen volgden het voorbeeld van Hoebens en stuurden hun jongens naar Roosendaal naar de Sint Marie-school. Daar kwam nog bij dat veel jongens van boerengezinnen naar de kostschool St. Marie in Huijbergen gingen en ook de kinderen van de 'elite' gingen vaak naar de kostschool. Dat had overigens niets met de kwaliteit van het onderwijs te maken", gaf meester Van Oers in 1993 aan.

Op een bepaald moment werd het besluit genomen dat de meisjesschool aan de Kloosterstraat verder zou gaan als gemengde school. Toen was het hek van de dam. Van de 150 leerlingen die op dat moment nog op de Lambertusschool zaten, vertrok zowat de helft naar de Gerardus Majella-school. Op dat moment was Ed Kemperman voorzitter van het schoolbestuur van de Lambertusschool. Het bestuur was van mening dat de school met zo'n 70 leerlingen te klein was om zelfstandig verder te gaan. Het schooljaar 1966/1967 werd nog wel uitgemaakt, maar per 1 augustus 1967 werd de school opgeheven en het personeel dat er nog was ontslagen.

4

„Het gebouw werd bijna direct weer voor het onderwijs gebruikt, want enkele kleuterklassen van de Gerardus Majellaschool vonden er toen onderdak. Daarna maakte de gemeente met enkele diensten gebruik van het gebouwen, startte de openbare school hier haar activiteiten en tenslotte werd het zijdemuseum er gehuisvest," besloot meester Van Oers zijn relaas.

Voor hem zat in 1967 zijn onderwijscarrière aan de Lambertusschool er op. Korte tijd later kon hij beginnen als leraar in tijdelijke dienst aan de L.T.S. in Roosendaal en na enige tijd op de school van zijn zwager gewerkt te hebben, kreeg hij een vast dienstverband aan de L.T.S. in Roosendaal. Daar werkte hij tot 1974, waarna hij met vervroegd pensioen kon gaan. En hoewel hij op een minder leuke manier afscheid moest nemen van het onderwijs in Wouw, kijkt Toon van Oers nog steeds met plezier terug op zijn Wouwse periode in het onderwijs, want vooral het werken met de kinderen heeft hem altijd veel plezier gegeven.

Deze uitgave werd mede mogelijk
door de financiële steun van de
Drankcentrale "Wouw" B.V.

